СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 250. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 26-го жовтня 1936. — VOL. XLIV. No. 250. Jersey City, N. J., Monday, October 26, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ОБСТОЮЄ ПРИВАТНИЙ БІЗНЕС

ВАШИНГТОН. — У своїй радіовій промові, зверненій до бизнесменів, що зібралися на вечерю у ріжних містах, президент Рузвелт підкреслив, що в Злучених Державах нема нікого другого, щоб сильніше від нього вірив в систему приватного бизнесу і приватного зиску. Він теж зазначив, що ніяка друга адміністрація за ввесь час існування Злучених Держав не зробила більше в тім напрямі, щоб цю систему рятувати. Бо якщо теперішня адміністрація бажалаб цю систему зруйнувати, то їй не було треба робити нічого іншого, а тільки ждати, а тоді ця система цілком певно булаб завалилася сама від себе. Згадані вище вечері, що відбулися в Ню Йорку, Бостоні, Дітройті, Шікаго й інших великих містах, були заранжовані інституцією, званою „Ґуд Нейборс Ліґ". На всіх тих вечерях говорив теж і один з представників уряду.

ЗАПОВІДАЄ ЗРІВНОВАЖЕНИЙ БУДЖЕТ.

НЮ ЙОРК. — На вечері, що відбулася заходами „Ґуд Нейборс Ліґ", говорив секретар скарбу Морґентав. Він казав, що дехто добачує банкроцтво Злучених Держав. Але дивне те, що ті, що говорять про це банкроцтво, самі вкладають свої капітали в державні бонди, і то довго-реченцеві, що приносять по три і пів процентів. Щобільше, і чужі держави вкладають свої капітали в бондах Злучених Держав, бо вірять, що це є добра і безпечна льокація. Чи це, говорив Морґентав, не є найкращим доказом, що теперішня адміністрація веде здорову економічну політику? Морґентав теж заповів, що до їхних двох років буде можна цілком зрівноважити буджет і покривати всі розходи прибутками.

ВИЗВАВ РЕПУБЛИКАНЦІВ В СПРАВІ ДІТОЧОЇ ПРАЦІ.

РОЧЕСТЕР. — Ґубернатор Леман, говорячи до 3,500 слухачів, визвав републиканців не робити дальших перешкод у справі ратифікації поправок, що відносяться до закону про заборону діточої праці. Ці поправки мають бути переголосовані в нюйорській леґіслятурі, як теж мусять ввійти до федерального законодавства. А щоб це останнє сталося, треба зміни федеральної конституції, на що републиканці, говорив Леман, не годяться.

ЗА ЗМІНУ ЗАКОНУ, ЩО ЗАБОРОНЯЄ ЛЬОТЕРІЮ.

НЮ ЙОРК. — Місис Олівер Ґарімен, що є предсідницею Краєвої Конференції Узаконнення Льотерії, звертає знову увагу, що й при теперішнім льосовім тягненню в Дабліні, в Ірляндії, виявилося, що американці закупили льосів на суму яких $5,000,000. А ці гроші повинні були бути витрачені тут в Америці, та зужиті на американські добродійні цілі. І саме тому, каже вона, треба вже раз скінчити з американськими, перестарілими льотерійними законами.

КРИТИКУЄ СИНА ПРЕЗИДЕНТА.

ТУЛЗА. — Ґубернатор Ландон заявив, що один з членів родини Рузвелта розпускає неправдиві вісти, коли твердить, що в часі адміністрації Ландона в Канзас, замкнено 458 шкіл і позбавлено тим науки 8,557 дітей. А таке мав нібито сказати в одній з передвиборчих промов Джеймс Рузвелт, син президента.

КАЖЕ, ЩО РУЗВЕЛТ ХОЧЕ ЗМІНИТИ ФОРМУ ПРАВЛІННЯ.

ОКЛАГОМА СІТИ. — Републиканський кандидат на президента Ландон взивав „правдивих демократів", щоб голосували на републиканську лісту, якщо хочуть врятувати американську систему правління. Ландон твердив, що президент Рузвелт, покинувши демократичні принципи, намагається змінити американську систему правління, не маючи до цього поручення від народу, ні навіть від своєї партії.

ВМИРАЄ З ВИСНАЖЕННЯ, ХОЧ МАЄ ГРОШІ.

НЮ ЙОРК. — Мисс Мері Ґемен, незаміжна, років 65, померла з недоїдання. Оставила готівкою в банку $5,279, а крім цього повно ріжних бондів. Кажуть, що недоїдала тому, що боялася, що останe без грошевих засобів.

БРАВДЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ДОПОМОГИ МАДРИДОВІ.

НЮ ЙОРК. — Ірл Бравдер, комуністичний кандидат на президента держави, взивав у своїй радіовій промові дати негайну допомогу лівому урядові в Еспанії. Він казав, що еспанські „льоалісти" подібні до тих американських революціонерів, що в 1776 р. боролися за визволення Америки. Американці бажали визволитися зпід „британської тиранії", а еспанські льоялісти хочуть вратувати „демократію перед фашистами". Бравдер представив Ландона, як „речника реакції", себто „фашистів". Але заразом зазначив, що й „Рузвелтові не можна дуже вірити".

НАЙОРИҐІНАЛЬНІШИЙ ЧАСОПИС.

Це „Ревю де Монте Карльо" в Монако. На чотирьох сторінках довгі, дрібним друком подані, кольони цифр, а при тім ніякого вияснення, ніодної букви. А що цікавіше — ці кольони цифр мають тільки цифри від 1 до 36, переділені інколи тільки зером. „Огляд Монте Карльо", це офіційний часопис касина гри. Редаґування його є незвичайно просте. Цифри, подані в часописі, це виграні минулої днини. Всеж цей часопис має кілька тисяч читачів. Кожний грач купує щоденно число оріґінального часопису й на основі кольон з цифрами намагається відгадати своє щастя. Чимало грачів має т. зв. „власні системи", яких влучність провірюють на цифрових звідомленнях з попередньої днини. Видавництво робить знамениті інтереси. Касино гри, з якої підмог користає цей часопис, також.

АБСТИНЕНТСЬКА ФІЛЬМА..

Багатий анґлійський філянтроп, а при тім завзятий ворог алькогольних напитків, що є на його думку причиною людської нужди, Артур Ранк, рішив ужити кінематографу до апостольства повздержливости. Фільма, що її виставу й накручення філянтроп орґанізує власним коштом, має назву: „Сім мужів з Престону". Зміст фільми зображає пережиття Лівеса й 6 його приятелів, які золожили на початку 19-го віку в Престоні перше в Анґлії товариство абстинентів для поборювання алькоголізму, дальше фільма дає наглядний розвиток абстинентського руху в Анґлії та закликає до повздержливости. Але творець цьої фільми не обмежився тільки до його змісту. Він підшукав собі відповідних артистів, що в життї є справжніми абстинентами. Ніхто не зможе закинути артистам цьої фільми, що по виставі фільми вони самі пють алькоголь.

ТРІЙНЯТА У ПОЛУДНЕВІЙ АЛБЕРТІ.

В мінесоті Калидейл, недалеко Ледбридж, уродились недавно у менонітського фармермерського робітника Якова Левина трійнята, Марія, Марта та хлопчик Лазар, які жиють і є зовсім здорові. Марта при нарodженю важила 4 і пів фунта, Марія 4, а хлопчик, що прийшов на світ на останку, важив 3 і пів фунта. У Левенів, що побралися тому 8 літ, вродилося досі 10 дітей. Пані Левен привела два рази близнята, а отсе трійнята.

12 ЛІТ ВЯЗНИЦІ ЗА СПРАВУ ЗПЕРЕД 16 ЛІТ.

Перед окружним судом у Луцьку вели розправу проти Кузьми Мойсейчука зі села Милуш, обвинуваченого за те, що 1920-го р. підчас повороту польського війська разом з Т. Сафином і Гр. Спичаком убив у своїй хаті польського вояка. По приході польського війська тіло вбитого, закопане в долі на картоплі, вкинено до Стиру. Суд засудив Мойсейчука на 12 літ вязниці.

МОНТРЕАЛЬСЬКІ УЧАСНИКИ ПРО КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

На четвертому конґресі української молоді, скликанім Лігою Української Молоді Північної Америки до міста Філядельфії дня 7. вересня ц. р., Торонто було краще зарепрезентоване, ніж котре інше канадійське місто. Можна сміло сказати, що саме Торонто зарепрезентувало на конґресі цілу канадійську Україну. На зізд молоді виїхали звідсіля не тільки одиниці, але й поїхала й дружина Української Бейсболової Ліґи, щоб узяти участь у змаганнях на першій Українській Олімпіяді в Америці, що відбулась у звязку з конґресом. І годиться підкреслити, що торонтська дружина не поїхала на змагання лише для паради, бо виграла в пописах третє місце.

З місцевих українців були на конґресі д-р Василь Яремій, д-р Г. Вахна й проп. Іван Робертс-Ковалевич та дружина, що брала участь у змаганню. Д-р Яремій є заступником голови Тотариства Українських Професіоналістів в Америці й Канаді. Кожний із місцевих учасників конґресу виніс якнайліпші враження з конґресу молоді й першої української Олімпіяди в Америці.

Місцеві гості зїзду особливо підкреслюють клясичний порядок і цілу процедуру конґресу. Все відбулося так зразково, так пляново, що самі американці, котрі славляться річевістю на своїх зїздах, могли би позавидувати. Одним словом подібного зїзду на американськім континенті між українцями ще не було. І нема чому дивуватися, бо як аранжери його, так і учасники цеж самі українські інтеліґенти, роджені й виховані в Америці й Канаді, котрі начилися від американців і канадійців річево переводити не тільки їзд, але й усі свої мітінґи та особливші справи. У них нема місця на зайве балакунство й розлізлість ділових справ, що характеризує зїзди наших старих політиків, котрі при нагоді зїздів зводять особисті порахунки з давними антаґоністами .

На думку торонтонців, американська українська молодь далеко випередила українську молдь в Канаді щодо орґанізаційного життя. — („Канадійський Фармер").

МЕДВІДЬ КИНУВСЯ НА КОРОВУ.

Хоч у лісах біля місцевости Фост, Алберта, повно диких овочів, то знайшовся медвідь, якому не подобався веґетеріянський спосіб життя і забажав трохи свіжого мяса. Було це на фармі Джека Лосона в оселі Литл Смокі, на захід від Гай Прері. Медвідь кинувся на корову, яка паслася недалеко дому, одначе її рев та наближення фармера якраз у пору так перестрашили медведя, що він утік у переполосі, і корова лишилася живою.

МЕДВЕДІ ВТІКАЮТЬ З БОЛЬШЕВИЇ.

З совітської Білоруси перебігли польський кордон цілі стада медведів і скрилися в прикордонних лісах. Їх виполошили робітники при будові автострад Пінськ—Москва й Мінськ—Борисів.

НЕ ВАЖАЄ, ЩОБ КАНАДА МІШАЛАСЬ ДО ВІЙНИ.

Онтерійський премієр Гепбурн у місті Лондоні заявив, що він не вірить, щоб Канада мішалась у найближчу европейську війну. Гепбурн говорив, що незадовго перед Канадою буде поставлене питання вибору між европейською війною і розбудовою власного краю. Тоді, казав Гепбурн, Канада певно рішить не мішатись до війни, а розбудовувати добробут краю.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА.

У мондерськім українськім шпиталі помер фармер Василь Стеблик, що числив 25 літ життя. Покійний Стеблик умер внаслідок пукнення печінки від удару в живіт держаком від вилок, які зловило колесо молотілки. В часі траґічної пригоди працював Стеблик на фармі Михайла Климочка, чотирі милі на північ від Мондеру. Покійний, що оженився минулого року, полишив по собі жінку-вдовицю.

СОВІТСЬКА ТАНДИТА.

В Москві скінчився процес артілі „Венскій Стул". Директорів продукції Конюхова й Сакса обвинувачували в тому, що вони випустали на ринок тандиту. Про вартість продукованих крісел тією фабрикою свідчить факт, що на 2,345 крісел мусить висортувати 1,300. На 150 крісел, що їх купив трамваєвий трест, 46 розлетілися зараз по першім засіданні заряду тресту.

Підсудного Канюхова засудили на 5 літ тюрми, Сакса на 3 роки. Фабрику замкнули.

Теж багато інших фабрик випускає на ринок вироби дуже поганої якости. Напр. ленінградська фабрика випустила 20 тисяч совгів і всі вони були нідочого. Ленінградська фабрика електричних залізок випустила в 50 відсотках товар непридатний до вжитку.

УКРАЇНЕЦЬ ПРОДАЄ СВОЄ ТІЛО ЗА $10,000

У торонтонській пресі появилося небуденне оголошення. Іван Федиків, 26-літній українець з Виндзор, Онт., офірує себе ученим на експерименти за ціну $10,000. Хто дасть йому бажану ціну, може вчинити з його тілом, живучим тілом, що тільки забажає. Лікар чи учений дослідник має право впорскувати в нього бакцилі заразливих хворіб, або експериментувати на нім, як це роблять зі щурами, мишами або іншими сотворіннями. Контракт кінчиться зі смертю Федикова. Він зазначує, що одна з важніших умов є, що тіло його має бути поховане на широкому морю. Федиків працював останніх десять літ на кораблях як корабельний інжинір. Часописи подають світлину Федикова.

ЧИСЛЕННІ ВОВКИ ПОЖИРАЮТЬ ТЕЛЯТА.

В околиці Енилда, Алберта, розмножилися дуже вовки й пожирають телята. Хоч ягід по лісах досить багато, перестрашені вовками жінки й діти бояться їх збирати.

ЗАСУДИЛИ ЖУРНАЛІСТКУ, БО ВИСТУПАЛА ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ

ПАРИЖ. — ОФІНОР повідомляє з Парижа, що відому французьку журналістку Сузанну Бертйон засуджено в Ніці на 15 днів арешту за те, що вона у свойому відчиті про большевицький терор на Україні закликала публику не допускати французьких большевиків забрати владу у Франції. Засуд цей оперто на недавно ухваленому законі „про накликування до насильства". З приводу цього першого застосування цього нового закону, права французька преса завважує, що лише чотири місяці, тому теперішній премієр Леон Блюм закликав у свои часописі за власним підписом французьке робітництво, щоб силою заняло латинський квартал та змасакрувало студентів націоналістів. Сузан Бартйон є широко відома в колах української еміґрації в Парижі. У свій час вона відбула студійну подорож по совєтській Україні та написала відтак про те багато статтів і дала багато докладів. Українська громада в Парижі вислала їй з приводу засуду слова співчуття.

ЛІТВІНОВ БОЇТЬСЯ ВЕРТАТИ ДО МОСКВИ.

ЛОНДОН. — Лондонський часопис „Дейлі Мейл" помістив телеграму з Женеви в якій каже, що в часі засідання Ліґи Націй Літвінов зажадав з Москви, щоб привезли йому якісь важні документи. Совєтські кур'єри привезли йому ці документи, але приятелі Літвінова заразом повідомили його через тих кур'єрів, що положення в Москві є дуже грізне, що щодня арештують десятками так званих „троцкістів" і що його власна особа також знаходиться в небезпеці. Супроти цього Літвінов, замісць вертати до Москви, як плянував передше, подався на довшу „курацію" до Карльсбаду.

ПОЛЯК ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

ЛЬВІВ. — Владислав Грабскі, брат відомого україножера і автора кольонізації, Станіслава, запитаний чи вдасться польська кольонізація на українських землях, відповів: „Ця кольонізація на більші розміри є фікцією, а це тому, що цей край є перенаселений. Досвід показує, що коли навіть поляки купують там землю, то тільки тому, щоб її відпродати по вищих цінах українцям. І українці і білоруси завжди заплатять більшу ціну, ніж це оплатилося би польському селянинові з Позианщини. А якщо польський кольоніст дістане землю дорогою примусового викупу, то, маючи вищі вимоги, а слабий у тих умовинах верстат праці, не матиме достаточних доходів на своє удержання. Він буде вимагати постійних запомог, пільг, звільнень від податків, як це роблять польські осадники".

ПОЛЬОНІЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ ШЛЯХТИЧІВ.

ТУРКА (Галичина). — В Турчанщині йде оживлена акція по шляхотських селах за переходом на латинський обряд. Акцію ведуть місцеві польскі чинники, закладаючи по селах „звйонзкі шляхти загродовей". Та є вже слідний спротив проти цеї акції таки зо сторони шляхти. В останніх днях війт збірної громади Комарники, Олекса Комарницький, зрікся добровільно посади війта, бо не хотів зміняти обряду своїх батьків.

ГОРЯЧКОВІ ЗБРОЄННЯ СВІТУ.

ЖЕНЕВА. — Експерти Ліґи Націй подали до відома, що цілий світ видає впрост казочні суми на зброєння. Минулого року держави світу витратили $9,295,000,000 на зброєння. Цього року це астрономічне число значно підскочить. Найбільші суми витрачують тепер на будування воєнних кораблів і літаків. В минулім році збудовано 6,130,000 тон ріжного сорту боєвих кораблів. Найбільшою армією, щодо числа, є совєтська.

НІМЕЦЬКО-ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРОТОКОЛ.

БЕРЛІН. — Італійсько-німецькі переговори, що відбувалися на днях в Берліні, закінчилися повним порозуміння поміж обидвома сторонами і підписанням протоколу, що його відтак одобрить Мусоліні з італійського боку, а Гітлер з німецького. Цей протокол містить в собі точки, що передбачають співпрацю Німеччини й Італії в Центральній Европі, де на гадку обох сторін треба створити сильний протикомуністичний бльок, що занявби місце розпадаючоїся Малої Антанти. Італія обіцяла Німеччині піддержати її в заключенню мирного договору з Францією, щоб тим способом розбити французько-совєтський мілітарний союз. Згодилися також обі сторони визнати уряд ген. Франка, як тільки еспанські революційні війська займуть Мадрид. Інші точки обговорюють економічну співпрацю обох країв.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЧИ РЕКЕТ?

В американських ґазетах і журналах дебатуеться від якогось часу дуже живо важна суспільна справа: обезпечення. Дискусія велася вже давно, але останніми часами її оживила поява двох книжок про обезпечення, написаних незалежними від себе дослідниками. Ці факти показують на велике зацікавлення справою, а тим самим на вагу справи для громадянства.

Обі ці книжки звертаються між іншим найбільше проти так званого промислового обезпечення, яке асекураційні підприемства охрестили обезпеченням для робітників. Що це таке промислове обезпечення („індостріел іншуренс"), знає певно кожний робітник. Це те обезпечення, за яке платиться кожного тижня „легкими" „ратами". Під легкими „ратами" розуміється очевидно низькі „рати". Беручи під увагу висоту одної „рати" та порівнуючи її з іншими „ратами", місячними, квартальними, піврічними й річними, які платиться за інше обезпечення, вони справді невисокі. Одначе, висоти „рати" не міриться одною тільки висотою суми вкладки, але й іншими мірилами, а передовсім тими добродійствами, які за дану вкладку обезпечений дістає.

Звісно, не кожний вміє це робити, і тому так багато людей на це обезпечення записується. Нині воно в Америці розвинулося до великого бизнесу. В часи депресії, в 1930-тім році, воно досягнуло висоти 800 міліонів долярів річно. Кажуть, що асекураційні підприємства завдячують цьому родові обезпечення девять-десятих свого бизнесу.

Зате люди, що вміють порівнати кошти обезпечення з добродійствами, знають, що цей рід обезпечення якраз найменше обезпечує. Свого часу один знавець обезпечення виступив у маґазині „Америкен Меркюрі" зі статтею проти цього роду обезпечення як проти рекету. Негайно до автора стали писати листи асекураційні аґенти, не листи обурення, але листи признання. Говорили в них, що їх совість гризе за цей рід обезпечення. Вони називали його ріжними іменами, як „дрібне асекураційне злодійство", „асекураційний грабіж", тощо. Луис Брендейс, нині член найвищого суду Злучених Держав, назвав його ще в 1906-тім році „найбільшою асекураційною кривдою". Тепер Едвард Берман, професор Ілинойського Университету, пише в книжці про життеве обезпечення, що за останніх 11 літ на кожну сотку сканцельованих промислових поліс тільки 8 виконали свою ціль, себто дали обіцяне забезпечення. Зате інші 92 промислові поліси на кожну сотку скінчилися без ніякої користи для обезпечених, не дивлячися на кошти, виложені на нього.

Читаючи ці факти послідників-експертів, приходиться дивуватись, чому люди ще нині записуються на це нібито дешеве, а на ділі дороге обезпечення, і чому вони не шукають дешевого обезпечення в своїй запомоговій орґанізації.

ІСТОРІЯ СФАЛЬШОВАНОГО ІНТЕРВЮ

Єпископ о. д-р І. Бучко вияснює свою розмову з представником жидівського часопису „Хвіля".

До редакції львівського часопису „Діло" надіслав епископ о. д-р Іван Бучко заяву, з проханням її помістити, в якій він подає, що його інтервю з співробітниками жидівського часопису „Хвіля" було передане в тім часописі зовсім невірно й неточно. Про це інтервю були коментарі й в нашім часописі. І тому вже з цього боку вважаемо за вказане передати вияснення самого еп. Бучка. А є вони такі:

„Ведений засадою християнської любови ближнього, я приняв на розмову співробітника жидівського часопису „Хвіля" п. Симона **Шпунда,** що зголосився до мене 14-го вересня враз зі своїм товаришем п. Шварцом, абсольвентом — як казав — рабінатської школи. Розмова велася з моєї сторони дуже щиро головно тому, що за прикладом св. ап. Павла я хочу всіх до Христа привести і це заявив я без обиняків Шпундові, який від себе заявив, що він Христа любить і вважає Його великим Пророком, а товариш п. Ш. похвалилися навіть еврейським текстом Євангелія, яке мав при собі в кишені.

„Головним предметом нашої розмови був актуальний нині по всіх краях **антисемітизм** і його причини. Без ніяких ваганъ сказав я цілком отверто п. Ш., що головну причину до зросту антисемітизму дають таки самі жиди своєю розкладовою роботою в світі, найчастіше провідною своєю ролею в тій роботі; а останніми часами виявилася недвозначна провідна роля жидів у пропаґанді комунізму й інших лівих течій і в нашому краю і всюди в світі. Признав також сам п. Ш., що найбільше проґаґаторів комунізму рекрутується зпоміж жидівського народу, а всеж таки у сфабрикованій ним нібито відповіди на його питання вважав за відповідне вложити в мої уста слова, немов би це були злосливі небилиці, розсівані з легко проглядною цілю. У тій першій моїй відповіді на перше питання п. Ш., стільки правди, що я всеж таки зазначив, що не посуджую **всіх** жидів поголовно в симпатії до комунізму тому тільки, що вони жиди. Решта відповіди — це вицвіт публіцистичного „таланту" п. Ш.

„В справі **оминання жидівських крамниць** просив я перш за все п. Ш., щоб він вплинув на редакцію „Хвілі", аби вона не представляла на своїх сторінках пропаґанди нашого гасла „свій до свого" як антисемітського, бож орґанізація нашого економічного національного життя подиктована перш за все вимогами наших політичних умовин, отже вимогами. самооборони. Осуджуючи насилля в орґанізуванні бойкоту жидівських крамниць, я не вжив цілком слів таких, як „варварство і звірячість".

„Стверджую, що п. Ш. не поставив був цілком питання про те, як повинен душпастир зареагувати на антисемітизм, бо на таке итання був би п. Ш. не дістав ніякої відповіди. Чейже не може католицький епископ давати поучення для душпастирів через жидівський часопис, бо якщо треба було би таких поучень, то Церков на Єрархія має на те окремі свої органи.

„Признаю, що осуджуючи брутальний антисемітизм, ужив я вислову, що такий антисемітизм — це антихристіянізм, бо він не є згідний зі засадою хрисдіянської любови ближнього. Решта, що в цій справі наводить п. Ш., це його власна фантазія.

„Про **напади на жидів** по селах сказав я, що їх причиною буває часто жидівська нахабність і нетерпимість, як також поширювання жидами комуністичної пропаґанди між нашим народом. Якщо я висловив надію, що відносини на будуче уложаться краще, то тільки під умовиною, що жиди змінять етичні засади і свою **тактику** супроти нежидів.

„Щодо моєї **симпатії для жидів** сказав я виразно, що вона походить з християнської любови ближнього. Рішуче заперечую, немов би я мав сказати, що жидівський нарід вибраний Богом для поучування світа. Якщо згадував я про мої літа із шкільної лавки, то тільки у відповідь на питання п. Ш., чи я коли стрічався ближче з жидами.

„Правда, що я на привіт жидів у еврейській мові відповідаю їм по еврейськи, бажаючи всім жидам, щоб вони пізнали Христа й увірили в Нього. Ніякого захоплення при такій нагоді я ніколи не відчував, отже не міг я з цим звірюватися перед п. Ш.

„Щодо талмуду й інших жидівських книг (поза св. Письмом) у еврейській мові„ то про них була мова остільки, оскільки п. Ш. запитав мене, що міг би я сказати про етичні вартости Талмуду. На це питання відповів я отверто, що краще булоб не питати мене про те, бо я, на жаль, не можу висловитися корисно про Талмуд, знаючи про те, що в ньому є місця, які противляться навіть природній, не то обявленій етиці.

„Рішуче заперечую, немов би я говроив про якісь величезні і непроминаючі **заслуги жидів,** за які належаласяб їм вдячність від людства. Пригадую собі, що сам п. Ш. говорив про такі заслуги, вчисляючи до них і те, що Христос вийшов з жидівського народу. Само собою розуміється, що цього ніхто не може вважати за заслугу жидів. Найкращий доказ плутанини п. Ш. — це получення тих нібито моїх слів з цитатом якоїсь апокрифічної книги Матея,в на підставі якої треба би благословити переслідуваних. Кажу „апокрифічна пята книга Мойсея", зроджена у фантазії п. Ш., бо автентичний евангелист Матей має тільки одну книгу, з якої я цитував місце про любов ворогів. Тільки мимохіть навів я для ілюстрації народню приповідку про покечність інжиніра до будови.

„Була мова також і про **гітлеризм** і при цій нагоді я висловився, що такі етапи, як новопоганство й палення біблії старого завіту, компромітують гітлеризм; всеж таки видно, що те все вже минулося, коли німецький католицький епископат погодився з гітлеризмом, а це без сумніву скріпить гітлеризм. Отже додаток п. Ш. про палення найвизначніших німецьких письменників не вийшов з моїх уст.

„Говорячи про неможливість заломання жидівського народу через антисемітизм, не вжив я зовсім звороту, що „жиди поборюють аберрацію націоналізму" або „перейдуть нинішню пробу в тріюмфі". Згадав я тільки про пророцтво св. Павла в листі до римлян, на основі якого жиди навернуться при кінці світа на християнство і будуть спасенні.

„Одна одинока відповідь, віддана вірно п. Ш., це відповідь у справі виступів кардиналів Фавльгабера й Інніцера.

„В справі **ритуального зарізу,** сказав я, що він не має узасаднення у Біблії, та при цьому додав я, що воно дивно трохи для мене, що ведеться зорґанізована акція в обороні звірят, а не чути було про якусь акцію специяльну в обороні людей, яких большевики винищують фізично міліонами, от хочби недавно в часі штучно викликаного голоду на Україні.

„Додаток про лікаря-Бога поставив п. Ш. зовнім не на місці, бо він радше відносився до бесіди про любов ближнього, яка каже нам поступати так, як поступає лікар, що ненавидить хоробу, а любить хорого. А таксамо поступає Бог з грішником.

„Не висловлював я ніякого подиву для творця сіонізму **Теодора Герцля.** Признав я за слушні змагання жидів до створення своєї держави, але не сказав я, що християнський світ мав би їм у тому допомогти. Що більше, зробив я застереження щодо Палестини, до якої жиди, доки не є християнами, не мали би права, з огляду на святі місця, такі дорогі серцю кожного християнина. На це завважив п. Ш., що ті місця є також у найбільшім пошанівку в жидів.

„Щодо хасадизму оттільки й правди, що сказав я про гарні східні мельодії, які я чув у виконанні кантора Розенбляття.

„Правда, що я бажав жидам з новим роком миру (шалом), але я сказав також, що той мир можливий тільки тоді, коли жиди впадуть до стіп Христа та признають Його своїм Месією обіцяним Пророками, а той Месія напевно уможливить жидам і відбудову їх батьківщини.

„Це тільки (пер сумма капіта) я навів невірно віддані п. Ш-ом мої слова й додані ним фабрикати його уяви, немов би мною сказані. Всі речі, немилі для п. Ш. та для жидів, п. Ш. покрив мовчанкою і саме тому не вважав за відповідне дати мені текст інтервю до узгіднення перед відданням його до друку. Мушу сказати, **що я зжахнувся, побачивши моє — не моє інтервю в такій формі у „Хвілі"** з 17. вересня 1936 р.

„На другий день, себто 18. вересня ц. р. рано, зявився у мене товариш п. Ш. і свідок нашої розмови згаданий п. Шварц, і то саме в хвилині, коли я брався писати спростування. П. Шварц признав, що інтервю не подане вірно й обіцяв зараз повідомити редакцію „Хвілі" про моє обурення та запевнив мене, що редакція напевно вишле п. Ш. до мене в цілі приготування спростування невірних уступів інтервю. П. Ш. справді зявився у мене, але щойно 24. вересня ц. р., саме в день по появі мого спростування в розмові з редактором „Українських Вістей". На вступі п. Ш. заклинався на життя своєї маленької дитини (якої фотоґрафію показав мені), що він зробив те все в добрій вірі та жалувався на можливість прикрих консеквенцій зі сторони редакції „Хвілі" супроти нього. Стверджую рішуче, що оба панове **п. Шпунд і п. Шварц признали, що справді майже всі уступи невірні.** При цьому заявив п. Шпунд, що в найближчому часі наміряє п. редактор Гешелес враз з п. сенатором Фастнахтом явитись у мене, щоб дати мені сатисфакцію за прикрість. Вкінці п. Ш. обіцяв прислати мені до узгіднення текст т. зв. простуючого інтервю і справді на другий день рано він прислав такий текст. Одначе текст т. зв. простуючого інтервю був того роду, що я ніяк не міг погодитися на нього, бо він простував тільки деякі місця нашої розмови (нпр. про книгу Матея), зате п. Ш. не мав відваги признатися прилюдно до фабрикації інтервю, хочби тільки в добрій вірі. Щоб таке признання влекшити п. Ш-і та з другої сторони, щоби рятувати його перед прикрими консеквенціями зі сторони редакції „Хвілі", вважав я за відповідне, відсилаючи п. Ш. неапробований текст т. зв. простуючого інтервю, написато до п. Ш. листа, в якому подав я мотиви, чому я непогоджуюся на такий невистарчальний текст спростування. В тому листі додав я також уступ, що підтримую мою тезу, що брутальний антисемітизм є незгідний з духом християнської любови ближнього. Вкінці з огляду на присягу і заклинання п. Ш. додав я також, що не посуджую його в злій волі. Цей останній уступ легко було мені додати тимбільше, що знаю з науки психольоґії про існування такого типу людей, що з часом затрачують моральний змисл, а послугуючись часто неправдою, вмовляють в себе без рефлексій, немов би це була чиста правда. Такі люди можуть і без злої волі вмовити в себе, що католицький епископ може в жидівських справах думати і говорити катеґоріями, що відповідають тільки жидівський месіяністичний ментальности. Нехай, що це була тльки моя ілюзія дотично п. Ш., то нині мушу зявити, що п. Ш. постарався про те, щоб я скоро позбувся тої ілюзії, бо 7. ц. м. я випадково довідався, що п. Ш. використав у „Хвілі" з 29. вересня ц. р. уривки мого листу, писаного до нього, для полеміки з немилими йому часописами в цій справі, а не дає ніякого знаку про те, що він думає зробити, щоби спростувати сфабриковане ним інтервю. Оце й причина, що змусила мене прилюдно забрати голос у цій немилій справі і представити її фактичний стан".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(39)

Стіл безногий, стократ проклятий, і купа книг, які Володькові руки зняли зпід воякої підошви, наробили гамору. Вернувся ніби хтось до двора... Кажуть, знайшов порожні покої зі стінами, на яких одні плями вказували на минувшину. Пішли по селі запити та перепити. Докотилося і до Матвієвого хутора, бож Зінька Кущина „хрест-святий і присся-йбо" власними (от хай повилазять, як ні) очима бачила, що Настя несла дуже гарний стіл. І вона, Зінька Кущина, подумала собі: це певно з двора. А хай йому частець. Підіткнула спідницю вище колін і стрімголов до двора. Спізнилася. Не знайшла більше стола для себе.

Ну, чекай. Вона тій Насті, западенній не подарує. Понеслася і все чисто, де треба, розказала.

Настю ніхто не чіпає, але Матвій таки дістав „повестку" тоді то й тоді явитись до штабу корпусу — Жолобки, дня і т. д.

У штабі суд і розправа. Те і друге, короткі, стислі і без того, що зветься жалість. Кажуть (це всім на злість тітка Зінька пустила), там кладуть двацять пять у певне місце, заплати за „вбиток" і кінець.

Матвій чутки легковажив, але „повестка" й козаки, які вже знали, що в таких випадках робити, повергли його у тьму і морок кромішний. Йди туди, спускати латані штани на такому то сивому році життя... Ні. Це трохи забагато. Ні, не брав, не крав, ні соломини чужої, ні, навіть у думці. В розглядах його — як далеко не сягають вони — все було, лиш не було ні одного зерна, що таїлоб у собі корінь нечистого діла. Путь його, довгий і встелений тернями, йшов він власними ногами і криваві сліди, що лишались за ним, були його сліди, литі з його крови.

І от після тієї „повєсткі" Матвій раптом вгруз сам у себе. Він взяв папірець у руки, розглянув його, очі дивно погасли. Глянув на жінку, на Володька і знов загорілися вогні очей, як колись у дні Лебедщини. Кров його збурилась і закипіла. От вони! От вони, ті винуватці. Сидять перед його зором і кліпають своїми дурними балами. Скоч на них звірем і стратуй. Знищ разом з ганьбою і соромом.

Ні. Матвій цього не зробить. Уже не той він, що був колись. Рука його може і міцна, але воля тріснула і подалася виразно. Встав мовчки, брязнув дверима і пішов до клуні.

Через малюсіньку незамерзлу латку в тахлі вікна Володько бачить батькову постать, лисину без покриття зі жмутком рідкого довгого волосся, яке патлає і перегортає поривний північний вітер. Спина його виразно гнеться, мов ресора, під великим тягарем. Здається, він несе десятипудовий міх пшениці... Навіть, здається, ноги його слезькаються...

Батьку! — кричить Володькова душа. Баатьку! І рве щось те, що сидить у хлопячих грудях, чого не змела ні війна, ні солдати; рве його груди гостро-дошкульним гаком... А слів нема. Сліз також нема. У грудях, ніби ріка замерзла, ломить свою поверхню і спинає одну на другу гостроканті крижини. Володько хліб жував, і коли батько вийшов, рот перестав працювати, кусник хліба застряг у зубах, а решта, що був у руці, ліг на краєчку столу і лежить. Всі закамарки його душі наповнив гіркий дим згару, який гриз сумління, як гризе кислота залізо.

А час біжить. Настав обід. Зявилася на столі миса товстої зі салом капусти. Ніхто не торкається ні столу, ні ложок на нім. Пара з капусти, мов зменшена хмара, піднімається й урочисто розкладає на боки свої патли.

Розпочали Василь з Катериною, які гріху за собою не чули і які може й грішно тішаться з горя матері та її улюбленця.

— Йди но клич тата, — озвався Василь навмисне до Володька. Володько щойно прокинувся. Він спав і очі спали. А прокинувшись, щось там накинув на плечі і пішов до клуні.

Рипнув і відхилив тяжкі на деревяних бігунах половинні двері. Тихо тут, нікого нема.

— Тату! — несміло промовив він. Ніхто не відгукнувся. Все мовчить такою впертою суворою мовчанкою.

— Тату!

В околотах щось заворушилося. Схилена постать, кілька соломин на чуприні. Син ніколи не бачив сумнішого видовиська і ніщо в світі не пройняло його так гостро й боляче, як та картина зігнутої дебелої постаті з отими невинними соломинами на чуприні.

— Ну? Чого ти хоч? — падає батьків запит. Володько дивився йому у вічі ясним, теплим поглядом. Батько глянув також і зір їх зустрівся.

І як дивно. Цього Володько ніколиб не міг пояснити. І чого з очей його викотились о-ті сльозини. Дивно, і ще раз дивно. Колиж він отак з нічого перед батьком плакав? Таж ніколи. А то глянув і сльози пустив, а після цього рухнув на батька, піймав його руку і голосом розбитим: — ой, тату, тату! — просив.

— Яж не знав... — ковтає Володько слова, літери, точки і зупинки разом з солоними сльозинами, які нагально ринуть з очей.

— Ви... Я... Тату... Я сам піду в штаб. Я... Я... Я... Я розкажу... Хай мене й бють... Ійбогу, тату, піду...

Батько ані не ворухнувся. Стоїть дещо похило і ліва рука піднята в напрямку сина. Після чоло його зсунуло гармонію зморщок, заглибило їх, підняло на цілих два центиметри брови. Очі такі великі і такі, все таки, добрі виринули звідтіль з отієї ями. Володько кож знає, що під тими бровами, за тими зморщками і мішечками барви попілу ховаються батькові дзеркала, з яких світ і він сам, Володько, відбивалися у у справжній величі натури буття, без єдиної струнки фальшивих барв чи тонів.

На те якраз хтось надіхав. Через шпари дилів видно надворі двох вершників на цибатих спітнілих конях. Один підіхав під вікно і знайомими словами загукав:

— Хазаїн! Атец! Дома ти?... Матвій вийшов з клуні. — Здрастє, атец! Ми вот апять к тябе... — зрадів „біловусий фуражир".

— Салому імееш? Цену палучіш...

— Солому? Ні. Не маю... — проговорив Матвій.

Вітер сипле зі стріхи дрібний сніг, який чіпляється неприкритої Матвієвої голови. Володько це помітив, здмухнув сльози, стрібнув до хати і виніс батькові вовнянку.

— Да ти, старік, не упрямся. Знаю дело — салом' імеєш... Не врі... Полна тябе упрямітся, как девка под венцом... Два рубля за пуд палучіш... Пудоф двадцать надоть...

— Ну, сказав Матвій. — Два рублі тепер не гроші, але солому свою я вам покажу. Як хочете. — І повів фуражира під ожереду.

Це була купа промоклої овсяниці, яку розтягнулив були солдати, й яку після підібрав. Солома запріла і змерзлася. Фуражир виняв шаблю і ткнув нею пару разів у солому. Після жменю висмикнув і глянув...

— Нічаво! — сказав. — Берьом... От самаво утра ездім, нігде саломи нет...

— Як хочете...

З цим вершники відіхали, заявивши, що завтра прийдуть по солому.

— От бач, — сказав Матвій Володькові і Василеві, який також вийшов хати. — А треба було, дубило їх ма', все нищити. Мене те все вже дурним робить...

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ВИБОРШОЇ КАМПАНІЇ.

1. В обороні Рузвелта.

Це певне, що й українці-горожани стануть у великім числі до виборчої урни в дні 3. листопада. І тому треба нам добре розбирати, на кого голосувати. Зачну, що на кого ми не голосувалиб, але нашу американську політику треба нам вести в такий спосіб, щоб ми, як українці, могли добитися від партій, як демократичної так і републиканської, більшого признання. Не про гроші й „джаби" мені іде, а про права українців в Америці як окремої нації, про права тих американських горожан, що є українського роду, що домагаються певного признання для українського імени. На когож тепер голосувати? Я розважую цю справу так:

Як був Гувер при владі, всюди були „бредлайни" і лихі міські кухні, які найкраще свідчили про лиху републиканську господарку. Тоді і наш У. Н. Союз почав тратити повно членів, і то часами і найкращих, бо бідні робітники не мали чим оплатити свого обезпечення. І тому теж треба було Союзові перевести реформу, щоб ратувати своїх власних, довголітніх членів. Знаємо, що власники домів тисячами відрекалися тих домів. Ветерани світової війни ходили обдерті як жебраки. Нарід з біди запивався „муншайном". Зложений у банках цент пропадав. А рекетірство процвитало й багатіло. І прийшов Рузвелт. Певно, що й він поробив багато похибок, як от з визнанням Совєтів. Він і помилявся щодо „Найри". Але всежтаки він спинив хаос. Він видав біліони долярів, але дав тим і заняття міліонам безробітних, дав допомогу тим, що булиб погинули з голоду. І були тут надужиття. Многі побирали допомоги несправедливо. Але чи це вина Рузвелта? Чи не сидять в тюрмах многі з тих, що брали допомогу на підставі фальшивих зізнань?

Каже Ландон, що тепер є 20 міліонів безробітних. А чому тепер нема голодних походів до Вашингтону, Олбані й інших міст? Видно, що таки ситуація поліпшилася і безробітних менше. А вже смішно називати Рузвелта комуністом. Без одобрення з боку сенаторів і конгресменів Рузвелт не може зробити нічого такого, що нарушилоб американську конституцію і тому вже через те нема страху, щоб його політика пішла на руку большевії. Крім цього не забуваймо, що в Америці можна усути з уряду законним способом і самого президента. Не думаймо так далеко, а поглянь-мо на ту велику полекшу, яку дістали бідні люди за адміністрації Рузвелта. Це правда, що ця адміністрація видала великі суми на дороги, мости, парки та регуляцію рік. Та краще було видати на те, що є корисне для краю й що остане, як давати позички таким державам як Совети, де ці гроші пропадають.

І коли я є за поновним вибором Рузвелта на президента, то це є тому, що гляджу на згадані вище справи „хлопським розумом".

В. Цісик,
Річмонд Гіл, Н. Й.

2. ЗА ЩО ВЕДЕТЬСЯ ПЕРЕДВИБОРЧА БОРОТЬБА В АМЕРИЦІ.

Вже добігає до кінця передвиборча кампанія, а з нею і політична боротьба американських партій.

В час політично-суспільного хаосу, що починає тепер розпаношуватися в цілому світі, в Злучених Державах станули проти себе — вже не партії, що на ділі мало чим ріжняться від себе, але два противні світогляди.

З одної сторони стоїть „Новий Лад" Адміністрації президента Рузвелта. З другої сторони стоїть ідея принципу старо-американської демократії. Першу з них заступає Партія Демократична, другу Републиканська.

У цілій сумятосі політичних наклепів та закидів, що падуть з обох сторін трудно є нераз зорієнтуватися, про що в дійсності розходиться. Закиди републиканців, що Рузвелт веде край до матеріяльної руїни та соціялізму, та відповідь на них з боку „Нового Ладу", справляють таку колотню, в якій часто затрачується властиві принципи, за які ведеться боротьба.

А про що властиво розходиться? — Розходиться про це:

З приходом до влади Рузвелта та його „брейн-трост" рішили, що одинокий спосіб виведення Америки з депресії є поведення її на шлях свойого роду суспільного колективізму. Це означало ограничення американського громадянства в свободі особистої ініціятиви та підприємства на користь добра загалу, заразом відповідну державну контролю цілого американського життя.

Це є головне заложення „Нового Ладу" Рузвелта. Воно, в його реалізації, означало — першусього — поборювання американської конституції, бо ця такому ладові, що обмежує свободу діяння громадянина, противиться, як також поборювання американського Найвищого Суду, що мусить піддержувати конституцію; дальше — це означало великанські фінансові видатки на переведення в життя кольосальних проєктів теперішньої адміністрації. Републиканська Партія каже, що з тих видатків буде мало хісна, а тільки залишуться страшні довги. Щоб продовжувати такі великі видатки, треба було обложити громадянство тяжкими податками, а ці вже заздалегідь властиво відбирали від громадянства, як робітників так і прочих кляс, навіть і ці малі полекші, які „Новий Лад" заповідав. Вкінці — в міру технічного реалізування цього заложення, мусіло прийти до страшної бюрократії та політичного „фаворизму". Цього Рузвелт уникнути ніяк не міг.

Іншими словами — Америка під проводом Рузвелта приняла простий напрямок до державного соціялізму. Знову-ж комуністично-марксівський елемент зорієнтувався у цьому з бігом часу та приложив своє чутливе ухо до пульсу „Нового Ладу", а навіть подав йому всяку піддержку. — Чому? — На це, щоб у відповідний час усе перебрати в свої руки. — Значить, Рузвелт звернув на дорогу, що веде просто до чогось подібного — спершу до теперішньої Франції, а опісля до сьогоднішньої Еспанії та Росії, і то як під оглядом політичним так і суспільно-економічним. Бо справи скоро можуть дійти до цього, що керма вимкнеться з рук Рузвелта та буде поза його контролею, хочби він навіть і був при владі.

Оце є „Новий Лад" Рузвелта. Теорія може й щиро подумана, але непрактична та фатальна у наслідках.

Проти неї Републиканська Партія видвигнула старі принципи американської демократії — принципи індивідуальної свободи в підприємстві та компетиції. Це ті самі принципи, за панування яких Америка розрослася в велику силу та поросла в добробут. Ними Републиканська артія рішила збудити американський нарід та спинити цей похід Америки до скрайного соціялізму.

Оце знову, позиція, з якої Републиканська Партія вирушила цього року до виборів.

Це є головні зариси ріжниць між Адміністрацією Рузвелта й її політично-суспільною системою і тим, чого домагаються републиканці. А все це є заповнене цілою масою всяких грубших та дрібніших проблем, домашньо-економічного як і міжнародньо-політичного характеру, до яких обі сторони, залежно від їхньої ідеольогії, підходять інакше. Обидві партії використовують ці ріжниці підходів до усіх тих справ та засипують публичне форум, найчастіше зовсім безпотрібно, дискусією над дрібницями.

Вислід цьогорічних виборів буде справжнім виразом бажання американського народу лише тоді, коли американське громадянство добре зорієнтується в тих засадничих ріжницях обидвох сторін та свідомо рішиться, за котрою з них піти.

Евген Скоцко,
Ню Йорк, Н. Й.

ДОСЯГНЕННЯ, ЩО МАЄ ПЕРЕЛОМОВЕ ЗНАЧІННЯ

Переглядаючи жмуть конструктивних законів, що їх запропонувала і перевела Рузвелтова Адміністрація в цілі здержання того нещастя, що навістило Америку в 1929 р., закон, яким створено федеральну Вкладкову Асекураційну Корпорацію, треба уважати за досягнення переломового значіння. Він приніс успокоєння і почуття певности за будучність членів нашої суспільности.

Передівсім із започаткуванням цеї розумної і охоронної інституції цілий край відразу відчув, що паніка і переляк останніх літ остаточно потушені і що враз з запорукою на вкладки, що обіймала всі банки, почуття безпеки і довіря привернено в краю знова.

За часів Гуверової „проспереті", банки хиталися на право і ліво з такою скорістю, що при кінці його урядування всіх банкових банкроцтв начислювали на 6,364. Коли до цього числа додати вісім-літню господарку ГАРДІНҐА-КУЛИДЖА, в часі якої збанкротувало теж чимало фінансових інституцій, то переконаємося, що за їх господарки збанкротувала половина усіх банків Америки, з втратою $3,000,000,000 людських грошей. Іншими словами, банки падали пересічно по 642 річно і у висліді довіря до банкової системи було зникло зовсім.

Сьогодні повторення такого замішання просто неможливе. Сьогодні люди не є в страху за свої вкладки, бо 98 процент усіх вкладок, зложених в 14,000 банках, є вцілости забезпечені проти якоїнебудь втрати. Сьогодні люди є обезпечені проти всяких необачних виступів та проти нерозумного завідування. Сам банкир є також задоволений, бо через це, що вкладки є забезпечені Вкладковою Асекурацією, поправляється доля робітника, поліпшується підприємство бізнесмена і фармера та повстає можливість усім користати з добродійств, що випливають з загального успокоєння. У висліді банкові вкладки зросли на $24,000,000,000, а число вкладників на 2,000,000.

Федеральний Вкладковий Асекураційний закон є тільки одним з багатьох досягнень Рузвелтової Адміністрації. На місце неусталених відносин він зав'в почуття сталости, а тим самим добробут усім сферам нашої суспільности. (п. огол.)

ЧИ ТАК РОБЛЯТЬ ПРАВДИВІ НАЦІОНАЛІСТИ?

Попала мені в руки газета „Січовий Клич", що називає себе „українською" та ще й „націоналістичною". Прикро стало мені на душі, як я її читала. Я є жінка-робітниця. Не маю великої освіти. Та соромно мені робиться за тих, що то ніби вчені, а воюють в газеті проти українських націоналістів в такий спосіб, що стараються збезчестити їх імя і їхню працю. Я запитаю: яка користь вийде з того редакторам „Січового Клича", колиб вони навіть свого досягнули і завалили ті українські організації, на які вони нині так завзято накидаються? Чи вони коли застановлялися над тим?

Жаль робиться читати наклепи цеї газети. Жаль робиться, що наші люди мають більше охоти і витревалости до кирині, ніж до корисної роботи для нашої нації. Хіба мало ми маємо чужих ворогів? Чи не ліпше булоб те завзяття проти них показувати? А тут бачимо, що свої люди, та щей до того такі, що називають себе „націоналістами", зогиджують такі організації, які досі щиро працювали і далі працюють для українського націоналізму та які збирають фонди на визвольну боротьбу. Яка користь буде редакторам „Січового Клича" з цього, колиб ОДВУ впало і перестало займатися збірками на визвольну боротьбу?

„Січовий Клич" закидає, що десь поділися $2,000, які ОДВУ позичило й вислало минулого року до краю. І хто це закидає? Закидають якраз ті самі люди, що були тоді в проводі ОДВУ і самі ті гроші позичали та через Обеднання їх висилали. Обеднання твердить, що ті гроші вислало. Провід в краю не заперечує того, і не каже, що ті гроші не одержав. А редактори „Січового Клича" на спілку з „Народною Волею" зі Скрентону і большевиками таки далі кричать, що ті гроші десь поділися. А деж би вони могли податися? Та як би їх не дістав провід в краю, хоч вони були вислані, то він обізвався би. Редактори „Січового Клича" знають добре, що ті гроші зайшли на призначене місце, але вони навмисно пускають такі відомості, щоб застрашити нарід, щоб стримати дальші жертви на визвольну боротьбу. Бо наш нарід як тільки денебудь почує якусь сплетню про те, що хтось спроневірив гроші, то, не провіривши справи, в переполосі утікає, та не хоче більше давати піддержки. То знають добре редактори „Січового Клича" і всі ті, що коло себе гуртуються, також то знають. Вони хочуть завалити збіркову акцію на визвольний фонд. В тій цілі вони навіть прикидаються „націоналістами".

Пишуть в „Січовому Кличі" також таке, що на „Націоналістичнім Дні" в Ню Йорку один з бесідників назвав наш нарід „сміттям" А це очевидна неправда. Бо я там була й добре слухала. Бесідник не називав наш нарід „сміттям", тільки назвав сміттям деякі одиниці, що розбивають наші організації. Він виразно говорив, що якби ті, що розбивають наше власне національне життя, розбивали з такою самою впертістю і наших ворогів, то Україна була би вільна. А редактори „Січового Клича" перекрутили слова бесідника в такий спосіб, що, мовляв, він назвав нас усіх, ввесь наш нарід „сміттям".

Прикро робиться, що таке діється в нашім народі. Загубили деякі люди людяність та Бога в серці. Правда, вони минуться, поплivуть з водою. Та всетаки мене це болить, бо це не є шлях, що веде до нашої самостійности.

Ю. Левицька,
Джерзі Сіті, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БЕРВИК, ПА.

Українська аматорська вистава.

В неділю, 18. жовтня б. р. відвідав я був своїх краянів в Бервик, Па. В церкві їх священик оголошував, що цього дня відбудеться там аматорська вистава „Свекруха Євдоха". Рішив я лишитися на вечір і побачити цю виставу. Цього я не пожалував.

Вечором, ще 15 мінут до 8, ціла галя була битком набита. Представлення не почалося відразу. Перед ним були декламації, співи, дуети, терцети і т. д. По тих вступних точках відкрилася завіса і розпочалося представлення. Аматори вивязалися дуже гарно зі своїх роль. Вони представили багато сцен з рідного краю та розбудили спомини молодих літ. Ролю Євдохи грала Розалія Боберська, ролю невістки Анна Саврук, а старого Николай Возняк. Всі вони грали дуже добре. Також надзвичайно добре вивязалися хлопці і дівчата, що вже роджені тут в Америці і ще ніколи не бачили старого краю. Вони виступали в гуртових ролях та співали ріжні народні пісні.

Сцена Святого Вечора була зворушуюча, так, що декого довела до плачу. Публика нагородила усіх аматорів рясними оплесками. Треба додати, що сама публика не все поводилася якслід. Було багато гамору, яктеж не тримали старші своїх дітей при собі. Та добре бодай, що багато не курили. Таких представлень здалосяб бодай одно що місяця.

Режісером й дірігентом цеї вистави був дякоучитель Теодор Мотичак. Завдяки його трудам це представлення вийшло так удачно.

Гість з Гейзелтону.

Альфред Поммгар.

ЗБУНТОВАНА КОРОВА

Звичайно різники впевняють, що худоба не відчуває жаху перед смертю. Головнож рогата худоба.

Не відчуває болю чорних крил, а тіни тих крил не може бачити, бо милосердний чоловік закладає на очі корові або волові якусь непрозірну ганчірку, заки молот із цвяхами роздавить чоло німій жертві.

Так то входить німина на місце, на якому піддають її процесові переміни живої істоти у комплекс обідових порцій „із преспокійним серцем і без знаку схвилювання" (впевняють різники).

Та часом приключається, що ведена під молот німина так поводиться, начеб прочувала, що жде її...

* * *

Таке приключилося недавно в різні голяндського містечка, Ренкум, дбайливо плеканій корові, на якій мали виконати жахливу екзекуцію. Найправдоподібніше прочувала вона свою долю, тому вирвалася та одним ударом рогів відчинила собі деревляні ворота, потім наче ошаліла пробігла всеньке містечко, аж вкінці пропала зовсім із очей переслідувачів.

Приключилося це тому чотири місяці.

І з того часу живе ця корова десь у лісі, так хитро скривається, що хоч як шукають її, не можуть віднайти.

Пе воду з недалекого потічка лише ніччю, а шофери, що її припадково бачили, кажуть, що страшно змарніла.

Не без співчування, а навіть милосердя слухаємо оповідання про це сотворіння, що вирвалося з рук катів на волю, якою втішалося колись, давно-давненько, прапрадіди її роду... На волю, якою втішається від кількох місяців у можливо найтяжчих умовинах.

Не знаю, чи корова думає.

Колиж так, то які мусять бути думки корови на безжурній еміграції?

Що то їй не приходить на думку, не зважаючи на холод і голод та самоту, піти за силою призвичаєння та вернутися до любої затишної стайні! Це лише доказ її свідомости, перед якою вона долею втікла, це доказ, що зрозуміла напружені взаємини між собою — і людьми...

Навіть добре, що вона марніє. Тому продовжать їй, коли зловлять її, життя аж поки не стовстіє. А може не піде вже взагалі під молот, ані під ніж, бо розумні люди зрозуміють, що токсина жаху перед смертю, який пережила, ввійшла також у її „тіло" та кров і переходить найменшими тканинами її мяса...

Битимуть бідну корову — самособою, бож вона буде знову в людських руках...

Бо в різницьких колах уважають непристойністю, коли худоба поступає проти свого призначення та обовязку та не виконує вповні ролі пожиточного члена звіринного світа...

(Переклав М. Н.)

ПЕРШИЙ РІК СУСПІЛЬНОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Вже минув цілий рік від часу, як обі палати конгресу подавлюючою більшістю ухвалили закон про суспільне обезпечення. Передтим створений комітет для тої справи, до котрого входили економісти, підприємці та провідники робітництва, присвятив повних шість місяців часу, щоби перестудіювати головні вимоги людей. Законопроект, остаточно ухвалений конгресом, це відблиск дослідів комітету. Той закон передбачає широконародню систему для охорони перед головними небезпеками модерного індустріяльного життя. Це включає плян про обезпечення безробітних, що оставляє за стейтами відповідальність за ухвалення й адміністрацію їх власних законів про відшкодування безробітних.

Цей закон передбачає також усенародню систему про пенсії на старість, забезпечуючи робітників певними засобами піддержки підчас останніх років їх життя. Це управляє стейти до одержування федеральної допомоги для уділювання підмог убогим старцям, сліпцям, малоліткам та ріжним добродійним цілям; охорону публичного здоровля, а особливо поширення плянів для поправи здоровля матерей та дітей, як теж опіку над дітьми. Які є обчислення з першого року суспільного обезпечення за новим законом?

Закони про обезпечення безробітних уже існують у тринацятьох стейтах та Дистрикт Колюмбії, обнимаючи коло вісім міліонів робітників. Затверджені пляни про підмогу старцям уведено в життя у трицять шістьох стейтах, Дистрикт Колюмбії та Гаваї; приняті пляни для допомоги вбогим недоросткам мають силу у двацять одним стейті, а пляни для підмоги вбогим сліпцям уведено в життя у двацятьох стейтах. За цими плянами публичну допомогу вже дістає майже один міліон бідних старців, отемнілих та вбогих дітей, а виплачена сума з підмоги федерального уряду сягає дотепер звиш 48 міліонів долярів. Фактично видано багато більше, бо федеральну підмогу дістають стейти на умовах, якщо від себе додадуть свою пайку.

Багато додаткових стейтів будуть користати з суспільного обезпечення, як скоро їх законодавства ухвалять у себе закони про відшкодування безробітних та створять фонди для ріжних добродійних цілей. На особливу увагу заслугує діяльність на полі розвитку здібностей до праці. Сорок пять стейтів уже завели в себе ту систему та поширюють свою діяльність з федеральною допомогою.

Закони про суспільне обезпечення нищать економічні перепони на дорозі до ухвалення стейтами законів про відшкодування безробітних та заведення одностайного оподаткування підприємців, котрі затруднюють у себе вісім робітників або більше. Це оподаткування, що виносить один відсоток від заробітних платень за 1936 рік, два відсотки за 1937 і три відсотки кожного року від 1938, дає можливість стейтам приняти в себе відповідні закони. Важне це, що обі головні політичні партії одобрюють обезпечення безробіття, вказуючи на те, що та частина про суспільне обезпечення не буде нарушена після наступних виборів, незалежно, хто їх виграє.

З другої сторони, пляни про пенсії старцям, які передбачає закон про суспільне обезпечення, дуже критикують як „непрактичні" та „бюрократичні". Ця частина закону входить у життя вже 1937 року. Це вимагатиме ведення записок кожного з 26 міліонів робітників, що будуть управнені до пенсій, котре то число евентуально може дійти до 35 чи 40 міліонів. Треба буде придумати особливого роду способи для ведення повних записків. Мабуть кожний робітник, що одержує плату, дістане відповідну карту, вика-зуючи число його конта, подібно як на щадничій книжечці або асекураційній грамоті.

За законом, кваліфіковані робітники будуть управнені до пенсій від дня скінчення 65 року життя, а виплата почнеться 1. січня 1942 року. Висота пенсії буде залежати від цілого заробітку або довготи праці робітника, одначе найменша пенсія буде виносити $10, а найбільша $85 місячно. Ці користи не будуть перешкодою для тих, котрі малиб діставати поміч за стейтовими законами про пенсії на старі літа.

ФЛІС.

Порівняння.

— То мусить бути нелегко нашому парохові рік за роком підшукувати тему для недільної проповіди. Чи з часом не забракне йому матеріялу.

— Я гадаю, що ні. Моя жінка говорить мені щодня проповідь, а все ще не забракло їй матеріялу!

Чесний.

Посередник подруж привів кандидата до подружжа до знатної панської родини. Після вечері пані питається:

— Щож, пане, котра з моїх дочок найліпше сподобалася вам?

— Коли маю бути зовсім щирий, то признаюся, панська служниця.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(37)

Ще заки біла дівчина зрозуміла, що це все довкруги значить, вона знайшлася в залізних руках людей-леопардів. Вони скрутили її назад руки й почали тручати її наперед себе. Діставши пересторогу від свого провідника, щоб ій нічого злого не заподіяти, бо вона призначена для їх найвищого жерця Люлімі, вони старалися не завдавати їй ніяких тяжких ран.

Звязавши їй на плечах руки, люди-леопарди закинули дівчині петлю на шию і в той спосіб попровадили в напрямі темних нетрів. Дівчина зпочатку пручалася, потім піддалася долі, вичікуючи зрезигновано, що принесе будучність. Мотузки на руках відалися щораз глибше в тіло, а також груба линва на шиї вишморгувала рани.

Але дівчина не думала про свій фізичний біль. Її гадки концентрувались на чомусь іншому: на її плянах, які отсе так несподівано та сумно закінчилися. Ці її пляни були дорожчі для неї від життя. Вони спонукали її покинути вигоди цивілізації та податись у ці непевні, дикі сторони. Тепер вона сама дивувалась, як вона могла рішитися на це діло.

Як вона могла думати, що сама поборе всі трудноші цього дикого світа. Цілу ніч і половину наступного дня дикуни тягнули її на шнурку все вперед та вперед. Здавалося, цій подорожі не буде кінця. Нераз вона падала з утоми, одначе шарпала шнуром, мусіла знову зриватись і йти далі. Післа довгої вандрівки вони ввійшли в невідоме село.

Погроза.

Малий чотиролітній Івась жде із сестрою на трамвай:

— Марійко, купи мені чеколяду.

— Не маю грошей!

— Марійко, купи! — настоює братчик.

— Не муч мене!

— Як мені не купиш, то буду в трамваю говорити до тебе „Мамо!" — відгрожується хлопчик.